

ΚΕΙΜΕΝΟ

Βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι· δεν ήμασταν ποτέ απομονωμένοι· μέيناμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα - Ανατολή και Δύση· και τ' αφομοιώναμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε σαν εύρωστος οργανισμός. [...] Συνταραζόμαστε κι εμείς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, από διαδοχικές κρίσεις, αποκαλυπτικές εφευρέσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον ανθρώπινο νου να ηρεμήσει - σαν την καλαμιά στον κάμπο. Μπροστά σ' αυτά, τι μας μένει για να βαστάξουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια¹ μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες· δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοούμενου, αλλά η πίστη και η προσήλωση μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων² ανθρώπων στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χρώμα που με γέννησε, πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.

[...]

Κι όλα τούτα θα μπορούσα να τα ονομάσω με τη λέξη *παράδοση*, που την ακούμε κάποτε ψυχρά και μας φαίνεται υπόδικη³. Αλήθεια, υπάρχουν ροπές⁴ που νομίζουν πως η παράδοση μας στρέφει σε έργα παρωχημένα⁵ και ανθρώπους παρωχημένους· πως είναι πράγμα τελειωμένο και άχρηστο για τις σημερινές μας ανάγκες· πως δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτε τον σημερινό τεχνοκρατικό άνθρωπο που γνώρισε φριχτούς πολέμους και φριχτότερα στρατόπεδα συγκεντρώσεως· αυτόν τον άνθρωπο που αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην κατάσταση του θηρίου και την κατάσταση του ανδροειδούς⁶. Η παράδοση είναι λοιπόν ένα περιττό βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί⁷. Μου φαίνεται πως αυτές οι ροπές εκπορεύονται από τη σύγχρονη απελπισία για την αξία του ανθρώπου. Είναι τα συμπτώματα ενός πανικού, που εν ονόματι του ανθρώπου τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου. Όμως τι απομένει αν βγάλουμε από τη μέση τον άνθρωπο;

Γ. Σεφέρη, *Δοκίμες*, τ.2, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1974, σσ. 175-177

1. ψεγάδια: ελαττώματα
2. περασμένων: ανθρώπων που έχουν φύγει από τη ζωή
3. υπόδικη: υπόλογη, ένοχη
4. ροπές: απόψεις
5. παρωχημένα: ξεπερασμένα
6. του ανδροειδούς: του ανθρωπόμορφου
7. εξοβελιστεί: διωχτεί

A. Να γράψετε στο τετράδιο σας την περίληψη (90-110 λέξεις) του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο (70-80 λέξεις) το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας».

Μονάδες 10

B2.α) Το στοχαστικό δοκίμιο έχει συχνά προσωπικό -βιωματικό χαρακτήρα. Να καταγράψετε δυο σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 2

β) Βασικό, επίσης, χαρακτηριστικό του στοχαστικού δοκιμίου είναι η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας. Να καταγράψετε τρία σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 3

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση ή μία περίοδο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **εφευρέσεις, εμπειρία, αμφιταλαντεύεται, τεχνοκρατικό, πανικού.**

Μονάδες 5

B4. Από το β' συνθετικό των παρακάτω λέξεων να σχηματίσετε μία νέα συνθέτη λέξη: **σταυροδρόμι, αποκαλυπτικές, βιολογικά, παράδοση, υπόδικη.**

Μονάδες 5

Γ. Ο Δήμος σας διοργανώνει μια εκδήλωση με θέμα την παράδοση. Ως εκπρόσωπος της μαθητικής σας κοινότητας αναλάβετε τη σύνταξη ενός κειμένου που θα εκφωνηθεί στην εκδήλωση. Σ' αυτό να αναφέρετε τις αιτίες για τις οποίες πολλοί νέοι σήμερα έχουν απομακρυνθεί από την παράδοση και να προτείνετε τρόπους επανασύνδεσής τους με αυτήν (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

Καλή Επιτυχία !!!

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**A. Περίληψη**

Ο Σεφέρης στο πλαίσιο μιας προσωπικής εξομολόγησης εκφράζει την πίστη του στην ελληνική παράδοση παρ' όλα τα ελαττώματα της φυλής μας αλλά και την απόγνωση του σύγχρονου ανθρώπου που τον απομακρύνουν όλο και πιο πολύ από τις ρίζες του. Ο λαός μας ήταν πάντα δεκτικός στις επιρροές Δύσης και Ανατολής, τις οποίες είτε αφομοίωνε δημιουργικά είτε βίωνε ως κρίσεις. Ωστόσο, η προσήλωση του δοκιμιογράφου στο πνεύμα και στο έργο των ανθρώπων τού έδωσε τη δύναμη να σταθεί αλώβητος μέσα στη δίνη των «χτυπημάτων» της μοίρας αλλά και να νιώσει πως η αποσύνδεση από την παράδοση «πονά» τον άνθρωπο. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν απόψεις που ταυτίζουν την παράδοση με οτιδήποτε αναχρονιστικό, γι' αυτό και τη θεωρούν ανίκανη να βοηθήσει το σύγχρονο τεχνοκρατικό άνθρωπο και επομένως θα πρέπει να παραμεριστεί. Εν τούτοις ο δοκιμιογράφος πιστεύει πως αυτές οι αντιλήψεις είναι απόρροια της έλλειψης αυτοπεποίθησης και της έντονης ανασφάλειας του σημερινού ανθρώπου. Τέλος, αναρωτιέται τι θα μείνει αν εξοστρακίσουμε τον άνθρωπο.

(125 λέξεις)

B1.

Ο Σεφέρης είναι σε θέση να διακρίνει και να αντιληφθεί τα μελανά σημεία της ιστορικής πορείας των Ελλήνων, τα ελαττώματα της φυλής μας – κάποια από αυτά δικαιολογημένα και κάποια άλλα αδικαιολόγητα. Ωστόσο, δεν πτοείται αλλά εξακολουθεί να πιστεύει στους Έλληνες στην ισχυρή και ζωντανή μας «κληρονομιά», στους αγώνες μας, στις αξίες μας, στη δημιουργικότητά μας και στη δύναμή μας να μετουσιώνουμε τα «χτυπήματα» της μοίρας σε μαθήματα ζωής, σε πηγή έμπνευσης και ψυχοπνευματικής ανατροφοδότησης.

B2 α)

Παραδείγματα προσωπικού – βιωματικού χαρακτήρα του στοχαστικού δοκιμίου:

- «Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική εμπειρία...στη δροσιά τους.»
- «Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα ... στ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ...να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε...τον ακρωτηριάσουν.»

[Από τα παραπάνω μπορούν να επιλεγθούν **δύο** παραδείγματα]

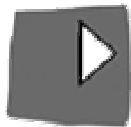
β) Παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας του στοχαστικού δοκιμίου:

- «...μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα...»
- «Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας...»
- «...μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι.»
- «...πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.»
- Η παράδοση είναι λοιπόν ένα περιττό βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί.»
- «...τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου.»

[Από τα παραπάνω μπορούν να επιλεγθούν **τρία** παραδείγματα]

B3

- Οι εφευρέσεις αποτελούν συνάμα τον «παραγωγό» και το «παράγωγο» του ανθρώπινου πολιτισμού.
- Η εμπειρία στη ζωή συμβάλλει καθοριστικά στην ψυχοπνευματική ωρίμανση του ανθρώπου.
- Ο σύγχρονος άνθρωπος αμφιταλαντεύεται μεταξύ του υλισμού και της απώλειας του εαυτού του.

- Αποτελεί επιτακτική ανάγκη των καιρών να υπάρξει εξισορρόπηση μεταξύ τεχνοκρατικής και ανθρωπιστικής παιδείας.
- Οι φυσικές καταστροφές προκαλούν πανικό στον άνθρωπο, ο οποίος επιβάλλεται να αντιμετωπίζεται από ειδικούς συμβουλευτικούς ψυχολόγους.

B4

σταυροδρόμι	→	δρομολόγιο, συνδρομή, πεζοδρόμιο (β' συνθ.: δρόμος)
αποκαλυπτικές	→	συγκάλυψη, επικάλυψη (β' συνθ.: καλύπτω)
βιολογικά	→	λογοκρισία, λογοτεχνία, τεχνολογία (β' συνθ.: λόγος)
παράδοση	→	επίδοση, απόδοση, δοσίλογος, δοσοληψία (β' συνθ.: δόση<δίνω)
υπόδικη	→	φυγόδικος, διάδικος, αντίδικος, δικογραφία (β' συνθ.: δίκη)

[Επιλέγουμε μία από τις παραπάνω λέξεις σε κάθε περίπτωση]

Γ. Παραγωγή του λόγου

Ομιλία – Εισήγηση

Εισαγωγή – Πρόλογος

Βρισκόμαστε εδώ σήμερα για να μιλήσουμε για τη σχέση των νέων με την παράδοσή μας. Γνωρίζουμε όλοι πολύ καλά ότι έχουμε απομακρυνθεί από τις παραδοσιακές μας αξίες, τα ήθη, τα έθιμά μας, κατάσταση που αντανakλάται τόσο στον καθημερινό τρόπο ζωής μας, στη συμπεριφορά μας, στις διαπροσωπικές μας σχέσεις, όσο και στον τρόπο με τον οποίο χειριζόμαστε τη γλώσσα. Οι αιτίες πολλές και ποικίλες οι τρόποι αντιμετώπισης και αυτοί πολλοί και αποδοτικοί αρκεί να εφαρμοστούν σωστά και ολοκληρωμένα.

Κύριο Μέρος

1^ο ζητούμενο : Αιτίες της απομάκρυνσης των νέων από την παράδοση.

- **Η οικογενειακή αγωγή.** Η οικογένεια δε γαλουχεί πια τους νέους με δοκιμασμένες παραδοσιακές αξίες.
- **Η Παιδεία.** Δε γίνεται γνωστή η παράδοση και δεν ευαισθητοποιούνται οι νέοι μέσα από το περιεχόμενο των σπουδών τους.
- **Η Τεχνολογία:** μέσα ενημέρωσης, εύκολη εισαγωγή ξένων στοιχείων ...
- **Ο Τουρισμός** δεν αξιολογείται ορθά, με συνέπεια ν' αλλοτριώνει συνειδήσεις.
- **Η ξενομανία - παγκοσμιοποίηση.** Τα άτομα δεν αφομοιώνουν δημιουργικά, αλλά μιμούνται άκριτα ξένους τρόπους ζωής. Το φαινόμενο βρίσκει προσφορότερο έδαφος στις αναπτυσσόμενες και υπανάπτυκτες χώρες και εγκυμονεί κινδύνους, γιατί εκφυλίζει τις παραδοσιακές αξίες.
- **Η χρεωκοπία των κοινωνικών θεσμών και ηθικών αξιών.** Σ' αυτό συμβάλλει και η σύγχρονη δομή της κοινωνίας, που στη βάση της είναι καταναλωτική. Η επιδίωξη του υλικού ευδαιμονισμού και η ατομιστική θεώρηση της ζωής δεν αφήνουν περιθώρια για μια ζωή παραδοσιακή, γνήσια και ηθική. Οι παραδοσιακές κοινωνικές αξίες δοκιμάζονται και οι διαπροσωπικές σχέσεις γίνονται συμβατικές.
- **Η εξασθένηση της εθνικής συνείδησης.** Οι αντιλήψεις που προωθούνται από το μηδενιστικό διεθνισμό βρίσκουν εύκολα πρόσφορο έδαφος σε άτομα τα οποία δεν μπορούν να αντιληφθούν την προπαγάνδα που υποκρύπτει η θεωρία αυτή.
- **Οι ραγδαίες εξελίξεις και οι ποικιλότροποι μετασχηματισμοί,** που πραγματοποιούνται σε πολλούς τομείς της κοινωνίας, παρασύρουν στο πέρασμά τους τις παραδοσιακές αντιλήψεις, γιατί θεωρούνται πια παρωχημένες και ανώφελες θεωρητικολογίες. Εξάλλου οι άνθρωποι έχουν την τάση να επιζητούν απελευθέρωση από καθιερωμένες αξίες. Το αντιπαραδοσιακό αυτό πνεύμα ενισχύεται περισσότερο σήμερα, γιατί η γοργότητα των αλλαγών δεν επιτρέπει τη γνώση και τη βίωση του χθες.

- Πολλοί από τους υποστηρικτές της παράδοσης την αντιμετωπίζουν μυωπικά και θέλουν την ατόφια μεταφορά του χθες στο σήμερα. Με την **τυπολατρία** και **τις αναχρονιστικές και σκληροπυρηνικές αντιλήψεις** τους δημιουργούν κλίμα αποστροφής και απόρριψης όλων γενικά των παραδοσιακών αξιών.
- Αρκετοί **ψευδοδιανοούμενοι**, επειδή είναι ανίκανοι να δημιουργήσουν ουσιαστικό έργο και να επιτύχουν την κοινωνική τους αποδοχή, προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με την πολεμική που ασκούν εναντίον της παράδοσης. Άλλοι επίσης απ' αυτούς καλλιεργούν την αμφισβήτηση των παραδοσιακών αξιών, επειδή αποβλέπουν σε οικονομικά ή πολιτικά συμφέροντα.
- **Η αστευφιλία.** Η συγκέντρωση στις μεγαλουπόλεις συντελεί στην ερήμωση της επαρχίας, με αποτέλεσμα να χάνονται τα ήθη και έθιμα, που ευνοούν την επικοινωνία και την προσέγγιση των ανθρώπων.
- **Η αμφισβήτηση** ορισμένων νέων και η προκατάληψή τους απέναντι στο παρελθόν. Η αμφισβήτηση αυτή εντάσσεται στα πλαίσια του περίφημου "χάσματος των γενεών"
- **Η έλλειψη πλατιάς ενημέρωσης** σχετικά με την προσφορά της παράδοσης.

2^ο ζητούμενο : Τρόποι επανασύνδεσης των νέων με την παράδοση

- Πρωταρχική υποχρέωση του ατόμου είναι να γνωρίζει τις παραδόσεις του, γιατί μόνο τότε μπορεί να καθορίσει τη στάση του απέναντι σ' αυτές. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να είναι εύπιστο και απόλυτο σ' ό, τι του παραδίδεται. Με την κριτική του ικανότητα οφείλει ν' απορρίπτει τα στοιχεία εκείνα της παράδοσης που δεν ανταποκρίνονται στο σήμερα, είναι αντίθετα με τις καινούριες ανάγκες της ζωής και αποβαίνουν τροχοπέδη στις εξελίξεις.
- Η άκριτη αποδοχή θα συντελέσει στο να χαθεί η ελευθερία της βούλησης και να καταστεί το άτομο έρμαιο του παρελθόντος. Σ' αυτή την περίπτωση τα κύρια χαρακτηριστικά του θα είναι η τυπολατρία, η προγονοπληξία, το στένεμα των πνευματικών οριζόντων, η καταλυτική αμφισβήτηση των νέων αντιλήψεων, η αδυναμία προσαρμογής στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, και τελικά, η αποκοπή του από τα καθημερινά δρώμενα.
- Το Χρέος, λοιπόν, που προβάλλει για το άτομο είναι ν' αξιολογεί ορθά τις παραδόσεις, να κρατά αυτές που προσφέρουν και **να τροποποιεί, συμπληρώνει ή απορρίπτει** τις υπόλοιπες. Ορθή θέση είναι: **όχι τυπολατρία και τυφλή αποδοχή αλλά ορθή αξιολόγηση και κατάλληλη προσαρμογή στο σήμερα.**

Για να διαμορφώσει ο νέος άνθρωπος την προαναφερθείσα ορθή στάση απέναντι στην παράδοση χρειάζεται :

- Ορθή οικογενειακή και σχολική αγωγή που θα γαλουχεί τους νέους στις παραδοσιακές αξίες καθώς και έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσας
- Ευρεία ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πάνω στο ζήτημα από τα Μ.Μ.Ε.: συμμετοχή των πνευματικών ανθρώπων σε αντίστοιχες εκπομπές καθώς και μέσα από το έργο τους
- Ίδρυση νέων συλλόγων και πνευματικών κέντρων νεότητας και συμβολή των ήδη υπαρχόντων προς αυτή την κατεύθυνση, με τη βοήθεια της πολιτείας.

Επίλογος

Η παράδοσή μας είναι οι ρίζες μας, η ταυτότητά μας, το «γίνεσθαι» και το «είναι» μας μέσα στην πορεία του χρόνου. Αξιοποιώντας την ορθά, εκμεταλλευόμενοι τα θετικά της στοιχεία, αποκτάμε αυτοσυνειδησία και αυτογνωσία, ζούμε ένα πιο δημιουργικό παρόν και «χτίζουμε» ένα ακόμα πιο δημιουργικό και ασφαλές μέλλον. Ας της δώσουμε, επομένως, τη θέση που της αξίζει στο μυαλό και την ψυχή μας, στη ζωή μας.

Κλείσιμο :

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο και την προσοχή σας. Ελπίζω όσα ακούστηκαν εδώ σήμερα να αποτελέσουν αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό και κινητοποίηση όλων μας πάνω στο ζήτημα.

